

Türkiye'nin Dünya Mantar Dış Ticaretindeki Yeri

Mustafa ÖZTÜRK*, Mustafa Kemal SOYLU, Mükremin TEMEL, Filiz PEZİKOĞLU,
Gülşah MISIR BİLEN

Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Yalova, Türkiye

*Sorumlu yazar: mustafaozturk@tarimorman.gov.tr

Özet

2017 yılı dünya mantar üretimi 10.242.000 ton olup, üretimin %76.7'si Çin tarafından karşılanmakta, Türkiye dünya mantar üretiminden %0.4 oranında pay almaktadır. 2017 yılında *agaricus* cinsi dünya taze mantar ihracatı 1.011.289.000 dolar, ithalatı ise 1.104.479.000 dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatta Polonya, Hollanda, Kanada ve İrlanda, ithalatta İngiltere, ABD, Almanya ve Hollanda önemli ülkelerdir. 724.672.000 dolar olan 2017 yılı dünya taze mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ihracatında Çin, Hollanda, İtalya ve Güney Kore önemli ülkeler olup, Türkiye dünya taze mantar ihracatından 6.148.000 dolarlık ihracat hacmiyle %0.8 oranında pay almıştır. 2017 yılında 749.000.000 dolar civarlarında gerçekleşen dünya taze (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) mantar ithalatının %12.8'i Almanya, %9.6'sı Fransa, %9.2'si İtalya, %8.6'sı Japonya tarafından gerçekleştirilmiştir. 2013 yılında 1.4 milyar dolar olan dünya kurutulmuş mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ihracatı 2017 yılında 2.255.000.000 dolar civarlarında gerçekleşmiştir. Dünyanın en büyük mantar üretici ve ihracatçı ülkesi olan Çin, 2017 yılı dünya kurutulmuş mantar ihracatının %90.7'sini karşılayan en önemli ülke konumundadır. 2017 yılında 514.000.000 dolar civarlarında gerçekleşen dünya kurutulmuş mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ithalatının %19.3'ü Hong Kong, %14.2'si Tayland, %11.2'si Japonya tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkiye'den yurt dışına ihraç edilen mantarların büyük çoğunluğunu doğal mantarlar oluşturmaktadır. Çoğunlukla Avrupa ülkeleri ve Japonya tarafından talep edilen doğal mantarlar ülkemize önemli döviz girdisi sağlayabilecek hem yenilenebilir ve hem de sürdürülebilir bir kaynak olarak görülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Mantar, Dünya, Türkiye, Dış ticaret

Turkey's Place in the World Mushroom Foreign Trade

Abstract

World mushroom production in 2017 is 10 million 242 thousand tons and 76.7% of the production is done in China and Turkey covers the 0.4% of the world mushroom production. *Agaricus* genus of fresh mushroom export in 2017 was 1 billion 11 million dollars and imports amounted to 1 billion 104 million dollars. Poland, the Netherlands, Canada and Ireland are the major exporters, while the UK, the United States, Germany and the Netherlands are major importers. China, the Netherlands, Italy and South Korea are important countries of the 724.672.000 US dollar world fresh mushrooms export sector (except the *agaricus* cultivar) in 2017 Turkey with a 6.1 million fresh mushroom exports volume has a 0.8% share. World's fresh mushrooms import (excluding *agaricus* mushrooms) were around 749 million dollars in 2017 with 12.8% by Germany, 9.6% by France, 9.2% by Italy and 8.6% was performed by Japan. Exports of dried mushrooms (excluding *agaricus* mushrooms) which were 1.4 billion dollars in 2013 were around 2.3 billion dollars in 2017. China, the world's largest mushroom producer and exporter country, is the most important country that covers the 90.7% of the world dried mushroom export in 2017. In 2017, value of the world imports of dried mushrooms (excluding *agaricus* cultivars) were around 514 million dollars from 19.3% by Hong Kong, 14.2% by Thailand, 11.2% were realized by Japan. Mushrooms exported from Turkey are mainly natural mushrooms, which are mostly demanded by European countries and Japan They should be seen as a renewable and sustainable resource that can provide significant foreign currency inflow to our country.

Keywords: Mushrooms, World, Turkey, Foreign trade

1.Giriş

İçerdikleri protein, vitamin ve mineral maddeler nedeniyle yüksek besin değerine sahip olan mantarlar, önemli besin kaynaklarıdır. Türkiye sahip olduğu zengin flora ve değişik iklim koşulları nedeniyle doğadan toplanan mantar türleri yönünden yüksek potansiyele sahip olmakla birlikte, kültürü yapılan mantar türlerinin yetiştiriciliğinde de önemli gelişmeler kaydeden bir ülke konumundadır. Gıda sanayiinde kurutulmuş, dondurularak ve konserve edilerek değerlendirilebilmesi, dolayısıyla katma değer artışı sağlaması, ülke ekonomisine ve istihdama katkısı açısından mantarlar önemli bir üründür. Türkiye’de kültür mantarı yetiştiriciliği 1980’li yıllardan itibaren ticari olarak değer kazanmış ve sektörel anlamda gelişmeye başlamıştır. 1973 yılında 80 ton olan kültür mantarı üretimi, 1983 yılında 1.400 tona ulaşmış (Ergün ve ark.), 2018 yılında 46.144 ton olarak gerçekleşmiştir (Anonim, 2018c). Türkiye’de mantar genellikle taze olarak iç pazarda satışa sunulmakla birlikte salamura, konserve ve kurutulmuş da değerlendirilmektedir. Ülkemizde kültürü yapılan mantar türlerinin başında beyaz şapkallı mantar (*agaricus bisporus*) gelmektedir. Bununla birlikte son beş yılda *Pleurotus* (kayın, istiridye) yetiştiriciliğinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Dünya mantar ihracatından önemli miktarda gelir elde eden ülkeler dikkate alındığında Türkiye’nin potansiyelini iyi değerlendiremediği ortaya çıkmaktadır.

2. Materyal ve Metot

Bu çalışmada çeşitli kuruluşlar tarafından yayınlanan mantar üretimi ve dış ticareti ile ilgili istatistiksel veriler ve yayınlar materyal olarak kullanılmıştır. Makro düzeyde çeşitli kaynaklardan derlenen verilerin analizinde yüzde hesapları ile basit ve tartılı ortalamalardan yararlanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Dünya mantar üretimi 2017 yılında 10.2 milyon ton civarlarında gerçekleşmiş olup, mantar üretimi bazı ülkeler için önemli bir geçim ve ticaret kaynağı olabilmektedir. Dünya mantar üretiminin %76.7’si Çin, %4.1’i ABD, %3.0’ü Polonya, %2.9’u Hollanda tarafından karşılanmaktadır. İspanya, Kanada, İngiltere, Fransa, Hindistan, İran, Almanya, İtalya, İrlanda, Japonya ve Avustralya diğer önemli üretici

ülkelerdir. 41 bin tona yaklaşan üretim miktarı ile Türkiye’nin dünya mantar üretiminden %0.4 oranında pay aldığı görülmektedir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Dünya mantar üretimi (FAO, 2018a).
Table 1. World mushroom production, (FAO, 2018a).

Ülkeler	2017 (Ton)	%
Çin	7.855.698	76,7
ABD	421.208	4,1
Polonya	302.916	3,0
Hollanda	300.000	2,9
İspanya	159.018	1,6
Kanada	132.556	1,3
İngiltere	99.652	1,0
Fransa	99.096	1,0
Hindistan	98.246	1,0
İran	76.893	0,8
Almanya	73.454	0,7
İtalya	69.558	0,7
İrlanda	66.500	0,6
Japonya	65.428	0,6
Avustralya	46.326	0,5
Türkiye	40.874	0,4
Toplam	9.907.423	96,7
Diğerleri	335.118	3,3
Dünya Toplamı	10.242.541	100,0

<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>

İstatistik kaynaklarında mantar dış ticareti ile ilgili veriler *agaricus* cinsi mantarlar ve diğer mantarlar olarak ayrı verilmektedir. Dünya mantar dış ticaret verileri incelendiğinde mantar ihracatı yapan bazı ülkelerin aynı zamanda mantar ithalatı da yaptıkları dikkate çekmektedir.

Agaricus cinsi dünya taze mantar ihracatı çizelge 2’de verilmiştir. 2017 yılında 1.011.289.000 dolar olarak gerçekleşen *agaricus* cinsi dünya taze mantar ihracatının %32.3’ü Polonya, %18.3’ü Hollanda, %15.4’ü Kanada, %10.3’ü İrlanda tarafından gerçekleştirilmiştir (Çizelge 2). Belçika, Beyaz Rusya, Litvanya, ABD, Almanya ve Macaristan diğer önemli ihracatçı ülkelerdir. Türkiye 2017 yılında *agaricus* cinsi taze mantar ihracatından 4 bin dolar gelir elde etmiştir.

Çizelge 2. *Agaricus* cinsi dünya taze mantar ihracatı, (Trade Map, 2018b).

Table 2. *Agaricus* genus world fresh mushroom exports, (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Polonya	326.361	32,3
Hollanda	185.034	18,3
Kanada	155.407	15,4
İrlanda	103.934	10,3
Belçika	35.306	3,5
Beyaz Rusya	26.451	2,6
Litvanya	20.280	2,0
ABD	18.552	1,8
Almanya	18.022	1,8
Macaristan	16.610	1,6
Toplam	905.957	89,6
Diğerleri	105.332	10,4
Dünya Toplam	1.011.289	100,0

Agaricus cinsi dünya taze mantar ithalatının verildiği çizelge 3 incelendiğinde 2017 yılında 1.104.479.000 dolar olan ithalatın %22.9'unun, İngiltere, %16.9'unun ABD, %13.9'unun Almanya, %6.1'inin Hollanda, %5.0'inin Fransa tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Beyaz Rusya, İsveç, Belçika, Rusya ve Avusturya diğer önemli *agaricus* cinsi taze mantar ithalatçısı ülkelerdir (çizelge 3). Türkiye'nin *agaricus* cinsi taze mantar ithalatı bulunmamaktadır.

Çizelge 3. *Agaricus* cinsi dünya taze mantar ithalatı (Trade Map, 2018b).

Table 3. *Agaricus* genus world fresh mushroom imports, (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
İngiltere	252.601	22,9
ABD	186.396	16,9
Almanya	153.154	13,9
Hollanda	67.862	6,1
Fransa	55.407	5,0
Beyaz Rusya	46.146	4,2
İsveç	30.498	2,8
Belçika	29.955	2,7
Rusya	23.770	2,2
Avusturya	20.135	1,8
Toplam	865.924	78,4
Diğerleri	238.555	21,6
Dünya Toplam	1.104.479	100,0

Agaricus cinsi dünya kurutulmuş mantar ihracatı çizelge 4'te verilmiştir. 2017 yılı *agaricus* cinsi dünya kurutulmuş mantar ihracatı 80 milyon 700 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. *Agaricus* cinsi dünya kurutulmuş mantar ihracatının %55.1'ini karşılayan Hollanda ile %10.0'ünü karşılayan Almanya'nın ihracatta en

önemli ülkeler olduğu dikkati çekmektedir (çizelge 4). 2017 yılında Türkiye'nin *agaricus* cinsi dünya kurutulmuş mantar ihracatındaki payı %0,5 olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 4. *Agaricus* cinsi dünya kurutulmuş mantar ihracatı, (Trade Map, 2018b).

Table 4. *Agaricus* genus world dried mushroom exports, (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Hollanda	44.463	55,1
Almanya	8.036	10,0
Hindistan	3.774	4,7
Şili	3.295	4,1
Çin	2.985	3,7
Polonya	2.926	3,6
ABD	2.073	2,6
Bulgaristan	1.676	2,1
Pakistan	1.558	1,9
Türkiye	402	0,5
Toplam	71.188	88,2
Diğerleri	9.512	11,8
Dünya Toplam	80.700	100,0

Agaricus cinsi dünya kurutulmuş mantar ithalatı 2017 yılında 73 milyon 875 bin dolar olarak gerçekleşmiştir (çizelge 5).

Çizelge 5. *Agaricus* cinsi dünya kurutulmuş mantar ithalatı, (Trade Map, 2018b).

Table 5. *Agaricus* genus world dried mushroom imports, (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Almanya	11.501	15,6
Hollanda	9.465	12,8
ABD	9.240	12,5
Malezya	8.787	11,9
Hong Kong	5.546	7,5
Tayland	2.202	3,0
İngiltere	2.189	3,0
Polonya	2.081	2,8
Çin	1.483	2,0
Vietnam	1.448	2,0
Toplam	53.942	73,0
Diğerleri	19.933	27,0
Dünya Toplam	73.875	100,0

İthalatın %15.6'sının Almanya, %12.8'inin Hollanda, %12.5'inin ABD, %11.9'unun Malezya, %7.5'inin Hong Kong tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (çizelge 5). 2017 yılında *agaricus* cinsi dünya kurutulmuş mantar ithalatının %1.4'ü Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir.

Dünya taze mantar ihracatı (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) çizelge 6'da verilmiştir. Çizelge

incelendiğinde 725 milyon dolar civarlarında gerçekleşen 2017 yılı dünya taze mantar ihracatının (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) %22.5'i Çin, %11.3'ü Hollanda, %9.2'si İtalya, %6.1'i Güney Kore, %6.0'sı Romanya, %5.7'si Polonya tarafından gerçekleştirilmiştir. Litvanya, İspanya, Fransa, Beyaz Rusya, Rusya, Belçika ve Bulgaristan diğer önemli ihracatçı ülkelerdir. Türkiye 6 milyon 148 bin dolarlık ihracat hacmiyle 2017 yılı dünya taze mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ihracatından %0.8 oranında pay almıştır.

Çizelge 6. Dünya taze mantar ihracatı (*agaricus* cinsi mantarlar hariç), (Trade Map, 2018b).

Table 6. World fresh mushroom exports (except for mushrooms of the genus *agaricus*), (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Çin	162.816	22,5
Hollanda	81.537	11,3
İtalya	66.774	9,2
Güney Kore	43.955	6,1
Romanya	43.500	6,0
Polonya	41.139	5,7
Litvanya	31.615	4,4
İspanya	27.567	3,8
Fransa	24.882	3,4
Beyaz Rusya	23.854	3,3
Rusya	21.847	3,0
Belçika	21.846	3,0
Bulgaristan	20.400	2,8
Türkiye (19)	6.148	0,8
Toplam	617.880	85,3
Diğerleri	106.792	14,7
Dünya Toplam	724.672	100,0

2013–2017 yılları arasında dünya taze mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ithalatı 704–749 milyon dolar seviyelerinde olmuştur. 2017 yılında 749 milyon dolar civarlarında olan dünya taze mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ithalatının %12.8'i Almanya, %9.6'sı Fransa, %9.2'si İtalya, %8.6'sı Japonya, %6.0'sı ABD, %5.9'u İngiltere tarafından gerçekleştirilmiştir. Tayland, Hollanda, Litvanya, Güney Kore, İsviçre, Avusturya, Singapur ve Hong Kong, diğer önemli dünya taze mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ithalatçısı ülkelerdir (çizelge 7). Türkiye'nin taze mantar ithalatının (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) fazla olmadığı dikkati çekmektedir. Türkiye 2017 yılında 29 bin dolarlık taze mantar ithalatı ile dünya taze mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ithalatından %0.004 oranında pay almıştır.

Çizelge 7. Dünya taze mantar ithalatı (*agaricus* cinsi mantarlar hariç), (Trade Map, 2018b).

Table 7. World fresh mushroom imports (except for mushrooms of the genus *agaricus*), (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Almanya	95.902	12,8
Fransa	71.880	9,6
İtalya	68.664	9,2
Japonya	64.669	8,6
ABD	45.093	6,0
İngiltere	44.404	5,9
Tayland	33.763	4,5
Hollanda	25.628	3,4
Litvanya	21.842	2,9
Güney Kore	21.208	2,8
İsviçre	21.056	2,8
Avusturya	21.044	2,8
Singapur	20.948	2,8
Hong Kong	19.165	2,6
Toplam	575.266	76,8
Diğerleri	173.312	23,2
Dünya Toplam	748.578	100,0

2013 yılında 1.4 milyar dolar olan dünya kurutulmuş mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ihracatı 2017 yılında 2.3 milyar dolar civarlarında gerçekleşmiştir (Çizelge 8).

Dünyanın en büyük mantar üretici ve ihracatçı ülkesi olan Çin, 2017 yılında dünya kurutulmuş mantar ihracatının %90.7'sini karşılayan en önemli ülke konumundadır. Kurutulmuş mantar ihracatında diğer önemli ülkelerin Hong Kong, Vietnam, Almanya, Fransa ve Polonya olduğu dikkati çekmektedir (çizelge 8). Türkiye'nin 465 bin dolar ile 2017 yılı dünya kurutulmuş mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ihracatındaki payı %0.02 olmuştur.

Çizelge 8. Dünya kurutulmuş mantar ihracatı (*agaricus* cinsi mantarlar hariç), (Trade Map, 2018b).

Table 8. World export of dried mushrooms (except for mushrooms of the genus *agaricus*), (Trade Map, 2018b).

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Çin	2.046.261	90,7
Hong Kong	57.282	2,5
Vietnam	25.192	1,1
Almanya	17.153	0,8
İtalya	14.152	0,6
Fransa	12.281	0,5
Polonya	11.407	0,5
Bulgaristan	8.392	0,4
Tayland	7.976	0,4
Romanya	6.691	0,3
Toplam	2.206.787	97,8

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Diğerleri	48.709	2,2
Dünya Toplam	2.255.496	100,00

Dünya kurutulmuş mantar ithalatı (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) çizelge 9'da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde 2017 yılında 514 milyon dolar civarlarında gerçekleşen dünya kurutulmuş mantar ithalatının %19.3'ünün Hong Kong, %14.2'sinin Tayland, %11.2'sinin Japonya, %6.7'sinin Vietnam, %6.3'ünün İtalya, %6.2'sinin Fransa, %4.9'unun Almanya, %4.0'ünün ABD tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (çizelge 5). Türkiye 664 bin dolarlık ithalat ile 2017 yılı dünya kurutulmuş mantar (*agaricus* cinsi mantarlar hariç) ithalatından %0.13 oranında pay almıştır.

Çizelge 9. Dünya kurutulmuş mantar ithalatı (*agaricus* cinsi mantarlar hariç), (Trade Map, 2018b).

Table 9. World import of dried mushrooms (except for mushrooms of the genus *agaricus*)

Ülkeler	2017(1000 \$)	%
Hong Kong	99.282	19,3
Tayland	73.060	14,2
Japonya	57.669	11,2
Vietnam	34.663	6,7
İtalya	32.294	6,3
Fransa	31.776	6,2
Almanya	25.204	4,9
ABD	20.703	4,0
Güney Kore	14.737	2,9
İsviçre	14.160	2,8
Toplam	403.548	78,5
Diğerleri	110.208	21,5
Dünya Toplam	513.756	100,0

Türkiye'de mantar sektörü hızlı bir şekilde büyümektedir. 2004 yılında 15.000 ton olan kültür mantarı üretimi 2017 yılında 40.874 tona, 2018 yılında 46.144 tona yükselmiştir (TÜİK, 2018c). Kültür mantarı üretiminde birinci sırayı beyaz şapkalı mantar (*Agaricus bisporus*) almaktadır. Kayıt dışı üretim söz konusu olduğundan kayın mantarı üretimini kesin rakamlarla ortaya koymak mümkün olmamakla birlikte kültür mantarı üretiminin yaklaşık %15'inin kayın mantarı (*Pleurotus ostreatus*) üretimi olduğu tahmin edilmektedir.

Türkiye, doğal mantar ihracatında dünyanın önde gelen ülkelerinden biridir. Türkiye'den yurt dışına ihraç edilen mantarların büyük çoğunluğunu doğal mantarlar oluşturmaktadır. Kuzugöbeği mantarı (*Morchella* spp.), ayı mantarı (*Boletus edulis*), sedir mantarı (*Tricholoma anatolicum*), cüce kız (sarıkız)

(*Chantharellus cibarius*), sığırdili (*Hydnum repandum*), borazan (*Cratellus cornucopioides*) kanlıca (*Lactarius* spp.) ve yer mantarı (keme ya da domalan) (*Terfezia boudieri* Chatin) ülkemizden yurtdışına ihraç edilen başlıca doğal mantar türleridir.

Türkiye'nin mantar ve mantar miseli ihracatı yıllara göre önemli dalgalanmalar göstermektedir. İhracatı yapılan mantarlar taze, kurutulmuş, dondurulmuş ve konserve şeklindedir. Türkiye'nin 2010 yılında 15,8 milyon dolar seviyelerinde olan mantar ve mantar miseli ihracatı, 2015 yılında 24,5 milyon dolara ulaşmış, 2017 yılında 12,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ihracatın değer olarak %47.7'sinin taze, %40.3'ünün dondurulmuş, %6.7'sinin kurutulmuş mantar ihracatından elde edildiği dikkati çekmektedir (çizelge 10),(Anonim, 2018d).

Çizelge 10. Türkiye'nin mantar ve misel ihracatı, (TÜİK, 2018d).

Table 10. Turkey's mushroom and mycelium exports, (TÜİK, 2018d).

Mantarlar	2017		%
	Miktar (ton)	Değer (1000 \$)	
Taze	544	6.152	47,7
Dondurulmuş	689	5.194	40,3
Kurutulmuş	8	867	6,7
Konserve	292	487	3,8
Mantar Miselleri	85	203	1,6
Toplam	1.618	12.903	100,0

6,2 milyon dolar civarında gerçekleşen 2017 yılı taze mantar ihracatının %56.3'ü diğer mantarlar, %34.5'i kuzugöbeği mantarları, %4.8'i cüce kız mantarları, %4.4'ü yer mantarı olup, dondurulmuş mantar ihracatının tamamı diğer mantarlar olarak ihraç edilmiştir (Anonim, 2018b). Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) numarası olmayan mantar tür ve çeşitleri "diğer mantarlar" adı altında ihraç edildiğinden adları ve ihraç değerleri tam olarak belirlenmemektedir. Diğer mantarlar faslında ihraç edilen mantar tür ve çeşitlerinin neler olduğunun ortaya konulabilmesi için mantar türlerine ait ihracat rakamlarının ayrı ayrı kalemler halinde kayıtlara geçirilmesi önem arz etmektedir. Fransa, İtalya, İsviçre, İspanya, Japonya, Almanya, Romanya, Bulgaristan ve Belçika taze ve işlenmiş mantar ihracatı yaptığımız en önemli ülkelerdir (Anonim, 2018d). Mantar miseli ihracatında Gürcistan, İran, Irak ve Kuveyt önemli pazarlardır. Cüce kız

mantarı ihracatında Almanya, kuzugöbeği mantarı ihracatında İsviçre, Fransa ve Belçika, yer mantarı (domalan) ihracatında Japonya, diğer mantarlar ihracatında Fransa, İtalya, İspanya ve Japonya önemli ülkeler konumundadır.

Türkiye'nin mantar ve mantar miseli ithalatı çizelge 11'de verilmiştir. Taze, dondurulmuş ve konserve mantar ithalatının önemli düzeylerde olmadığı, ağırlıklı olarak mantar miseli ile kurutulmuş mantar ithalatının yapıldığı dikkati çekmektedir. Kurutulmuş mantar ithalatında *agaricus* cinsi mantarlar ile diğer mantar ve domalan türlerinin ithalatı yapılmaktadır (Anonim, 2018b).

Çizelge 11. Türkiye'nin mantar ve misel ithalatı
Table 11. Turkey's mushroom and mycelium imports

Mantarlar	2017		%
	Miktar (ton)	Değer (1000 \$)	
Taze	6	29	0,5
Dondurulmuş	3	5	0,1
Kurutulmuş	43	1.698	30,3
Konserve	111	151	2,7
Mantar Miselleri	2.690	3.726	66,4
Toplam	2.853	5.609	100,0

Türkiye İstatistik Kurumu Kayıtları, 2018.
Turkish Statistical Institute Records, 2018

Türkiye'nin 2010 yılında 4,4 milyon dolar seviyelerinde olan mantar ve mantar miseli ithalatı, 2016 yılında 8,0 milyon dolara yükselmiş, 2017 yılında 5,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ithalatın değer olarak %66,4'ünün mantar miseli, %30,3'ünün kurutulmuş mantar ithalatı olduğu görülmektedir (çizelge 11), (Anonim, 2018d).

Türkiye'nin taze mantar ithalatında Polonya ve Bulgaristan, kurutulmuş mantar ithalatında Çin, Malezya ve Hindistan, dondurulmuş mantar ithalatında İtalya, konserve mantar ithalatında İngiltere ve İtalya ithalat yaptığımız önemli ülkelerdir. Ülkemizde misel üreten yerli firmalar olmakla birlikte, misel üretimi yeterli olmadığından ihtiyacın %90'ı ithalatla karşılanmaktadır. 2017 yılı mantar miseli ithalatının %56,5'i Macaristan, %20,6'sı Polonya, %16,3'ü Fransa, %6,6'sı Ukrayna'dan yapılmıştır (TÜİK, 2018d). 1,7 milyon dolar civarında gerçekleşen 2017 yılı kurutulmuş mantar ithalatının %60,9'u *agaricus* cinsi mantarlar, %39,1'i diğer mantar ve domalanlar, konserve mantar ithalatının %74,2'si *agaricus* cinsi mantarlar, %25,8'i diğer mantar ve domalanlar, taze ve dondurulmuş mantar

ithalatının tamamı diğer mantar ve domalanlar adı altında ithal edilmiştir.

4. Sonuç

Türkiye sahip olduğu zengin flora ve değişik iklim koşulları nedeniyle doğadan toplanarak tüketilen ve satılan mantarlar ile kültürü yapılarak tüketilen mantarlar yönünden yüksek potansiyele sahiptir. Türkiye'nin mantar ve mantar miseli dış ticaretinde ihracat lehine bir durum söz konusu olmakla birlikte; dünya mantar ticaretinden önemli düzeylerde gelir elde eden ülkeler dikkate alındığında ülkemizinsahip olduğu potansiyeli iyi değerlendiremediği görülmektedir. Türkiye'den yurt dışına ihraç edilen mantarların büyük çoğunluğunu doğal mantarlar oluşturmaktadır.

Türkiye; dünya yenilebilir doğal mantarlar ticaretinden daha fazla gelir elde edebilecek potansiyele sahip bulunmaktadır. Türkiye'nin potansiyeli dikkate alındığında ülke ekonomisine daha fazla katma değer ve döviz girdisi kazandırma potansiyeli olan mantar üretim ve ihracatının artırılması yönündeki girişimlerin teşvik edilerek desteklenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Anonim, 2018a. FAO; Food and Agriculture Organization of the United Nations, <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>
- Anonim, 2018b. Trade Map; Trade statistics for international business development, <https://www.trademap.org>
- Anonim, 2018c. TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu, Bitkisel Üretim İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001
- Anonim, 2018d. Türkiye İstatistik Kurumu Kayıtları, Ankara.
- Ergün, E., M.K. Soylu, M. Uçar, 2008. Türkiye Kültür Mantarcılığının Sosyo-Ekonomik Yapısı. VIII. Mantarcılık Kongresi, s.9-14 Kocaeli.